

บทที่ 3

ลักษณะทั่วไปของธุรกิจส่งออกปลาสดของประเทศไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของธุรกิจส่งออกปลาสดของประเทศไทย ตั้งแต่แหล่งที่มา ชนิด ปัจจัยการผลิต ขั้นตอนการผลิตและการส่งออกปลาสด ตลาดนำเข้า-ส่งออกปลาสดที่สำคัญของไทย

3.1 แหล่งที่มา

ประเทศไทยเป็นประเทศซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้มีภูมิอากาศและภูมิประเทศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปลาสด

ตารางที่ 3.1

พื้นที่ลุ่มน้ำของประเทศไทยแยกตามแต่ละภาค

หน่วย : ไร่

ภาค	ลุ่มน้ำ	พื้นที่
เหนือ	สาละวิน กก ปิง วัง ยม น่าน	80,281,250
ตะวันออกเฉียงเหนือ	โขง ชี มูล	110,374,375
กลาง	เจ้าพระยา สระแกว้ง ป่าสัก ท่าจีน แม่กลอง เพชรบุรี	61,547,500
ตะวันออก	ชายฝั่งทะเลตะวันตก ปราจีนบุรี บางปะกง โตนเลสาบ	22,800,000
ใต้	ชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาคใต้ฝั่งทะเลตะวันออก ตาปี ทะเลสาบสงขลา ปัตตานี ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	45,063,750
	รวม	320,066,875

ที่มา : กรมชลประทาน

จากตารางที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ลุ่มแม่น้ำทั้งหมด 320,066,875 ไร่ โดยมีลุ่มน้ำที่สำคัญ 25 ลุ่มน้ำ เช่น ภาคเหนือมีลุ่มแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลุ่มแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำโขง ภาคกลางมีลุ่มแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก ภาคตะวันออกมีลุ่มแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำบางปะกง และภาคใต้มีลุ่มแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำตาปี เป็นต้น

จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติในประเทศไทยเหล่านี้เองทำให้ไทยเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงและส่งออกปลาสวยงามที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ผลผลิตปลาสวยงามในประเทศไทยที่ได้นั้น มาจาก 2 แหล่งคือ จากการเพาะเลี้ยงและจากการจับตามธรรมชาติ

สำหรับประเทศไทยนั้น ปลาสวยงามส่วนใหญ่ได้มาจากการเพาะเลี้ยง เช่น ปลากัด ปลาทรงเครื่อง ปลากาแดง ปลาหางไหม้ ปลาทองชนิดต่างๆ ปลาออกสการ์ ปลาเทวดา ปลาปอม ปาดัวร์ ปลาสอด ปลาน้ำผึ้ง ปลาหางไหม้ และปลากะดี่สายพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น แหล่งเพาะเลี้ยงปลาสวยงามส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำและเขตชลประทาน ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และในต่างจังหวัด แหล่งเพาะเลี้ยงปลาสวยงามที่สำคัญของไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงปลาสวยงามที่มีราคาค่อนข้างแพง เช่น ปลาปอมปาดัวร์ ปลาออกสการ์ ปลาการ์พ ปลาหมอสีสายพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความนิยมในการเพาะเลี้ยงปลาสวยงามชนิดอื่นๆ อีก ได้แก่ ปลาทอง ปลาหางนกยูง เป็นต้น

ในต่างจังหวัด เช่น ราชบุรีเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงและรวบรวมปลาสวยงามเพื่อการส่งออกที่สำคัญของประเทศ มีปลาที่นิยมเพาะเลี้ยงได้แก่ ปลาทอง ปลาทองรักเลห์ ปลาหางนกยูง ปลาสอด ปลาหมอสี ปลาทรงเครื่อง เป็นต้น นครปฐมมีแหล่งเพาะเลี้ยงปลาสวยงามที่อำเภอนครชัยศรี โดยส่วนใหญ่นิยมเพาะเลี้ยงปลากัด ฉะเชิงเทรานิยมเพาะเลี้ยงปลาการ์พ ปลาหางนกยูง และอีกหลายชนิด นอกจากนี้ ยังมีการกระจายการเพาะเลี้ยงปลาสวยงามไปยังจังหวัดต่างๆ เช่น นครสวรรค์ สุโขทัย และสุพรรณบุรี เป็นต้น

สำหรับปลาสวยงามที่ได้จากการจับตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่จับได้จากแหล่งน้ำตามธรรมชาติทั้งในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ปลาก้างพระร่วง ปลาเสือพ่นน้ำ ปลากระทิง ปลากุคู้ ปลาเฉี่ยว และปลาหมู เป็นต้น ปริมาณปลาสวยงามที่จับได้จะเป็นไปตามฤดูกาล ในฤดูฝนที่มีปริมาณน้ำมากจะมีปริมาณปลามาก ส่วนในฤดูแล้งมีปริมาณน้ำน้อยก็จะมีปริมาณปลาน้อย

3.2 ชนิด

ปลาสวยงามจัดว่าเป็นสัตว์ที่มีความหลากหลายทางสายพันธุ์ ปลาสวยงามชนิดหนึ่งสามารถแบ่งได้หลายสายพันธุ์ และแต่ละสายพันธุ์มีความแตกต่างกันตามลักษณะของปลาแต่ละตัว สำหรับปลาสวยงามที่ประเทศไทยนิยมเลี้ยงและส่งออกไปยังต่างประเทศนั้นมีอยู่ประมาณ 200 ชนิด ในขณะที่ทั่วโลกมีอยู่ประมาณ 1,500 ชนิด ซึ่งแต่ละชนิดสามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

3.2.1 กลุ่มปลากัด แบ่งตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

- (1) ครีบกาง เช่น หางสั้น หางยาว หางมงกุฏ สองหาง หรือ หางฮาฟมูน
- (2) สี เช่น แดง เขียว ฟ้า ฯลฯ
- (3) เพศ เช่น เพศเมีย เพศผู้

3.2.2 กลุ่มปลาไทย ได้แก่ ปลากาแดง, ปลาทรงเครื่อง, ปลาหางไหม้, ปลาสวาย, ปลาน้ำผึ้ง

3.2.3 กลุ่มปลาออกลูกเป็นตัว จำแนกตามลักษณะ สี ลวดลาย บนลำตัวและครีบกาง แบ่งตามชนิดปลา ได้แก่

- (1) หางนกยูง แบ่งออกตามชนิดของสีที่ลำตัว เช่น แดง ฟ้า เขียว สีเงิน ดำ ลวดลายของสีบนครีบกาง เช่น โมเซด ทักซิโด คิงคอบร้า กราซ
- (2) มอลลี่ รวมทั้ง เซลฟิน และ บอลลูน แบ่งตามลักษณะของสี เช่นเดียวกับ แพลทตี้ และ สอด

3.2.4 กลุ่มปลากระดี่ แบ่งตามชนิดปลา ได้แก่ แรด แรดเผือก กระดี่นาง กระดี่นางฟ้า สลิด หมอตาล กระดี่ไฟ กระดี่ปากหนา กระดี่มุก กระดี่แคะ พาราไดซ์

3.2.5 กลุ่มปลาทอง ได้แก่ ออรันดา สิงห์ญี่ปุ่น สิงห์ตามิด ลักเล่ห์ เกล็ดแก้ว ริ้วกิ้น ตาลูกโป่ง โคเมท

3.2.6 กลุ่มปลาปอมปาดัวร์ แบ่งตามลวดลายและสีของลำตัว

- (1) Brown discus ได้แก่ 5สีแดง, 5สีน้ำตาล, 5สีเหลือง
- (2) Red turquoise ได้แก่ 7สีแดง, 7สีเขียว, 7สีบลู Green and blue ได้แก่ บลูเยอร์มัน, บลูโดมอน
- (3) Snake skin ได้แก่ ลายงู, ฝุ่นลายงู
- (4) Solid pigeon blood ได้แก่ ฝุ่นทอง ฝุ่นมุก ฝุ่นแดง
- (5) Spotted discus ได้แก่ ลายจุด

3.2.7 กลุ่มปลาเทวดา แบ่งตามลวดลายของลำตัว ได้แก่ ม้าลาย หินอ่อน มุก ดำ ครึ่งชาติ ทอง

3.2.8 กลุ่มปลาออสการ์ แบ่งตามสีที่ปรากฏที่ลำตัว ได้แก่ ดำ ทอง เพื่อก ลายเสือ มี หั้งหางสั้นและหางยาว

3.2.9 กลุ่มปลาบาร์บ ได้แก่ เสือสุมาตรา, ทีบาร์บ, โรซีบาร์บ

3.2.10 กลุ่มปลาหมอสี ได้แก่ มาลาวี, ไตรทอง, ฟลาวเวอร์ฮอร์น

3.2.11 กลุ่มปลาอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มปลาสองน้ำ, กลุ่มปลาเตทตรา

ปลาการ์ป เป็นปลาสวยงามที่ประเทศไทยส่งออกไปยังต่างประเทศมากที่สุด โดยมีมูลค่าการส่งออก 42.63 ล้านบาท หรือ 2.06 ล้านบาท นอกจากนั้น ปลากัด ปลาปอมปาดัวร์ ปลา น้ำผึ้ง และปลาทอง ก็เป็นปลาสวยงามที่ไทยมีการส่งออกมากเป็นอันดับต้นๆ เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีการส่งออกปลาสวยงามชนิดอื่นๆ อีกหลายชนิด ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2

มูลค่าการส่งออกปลาสวยงามของไทย 20 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2548

ลำดับ	รายชื่อปลาส่งออก		มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ล้านตัว)
1	Cyprinus carpio	ปลาคาร์พ	42.63	2.06
2	Betta splendens	ปลากัด	24.46	5.75
3	Symphysodon aequifasciatus	ปลาปอมปาดัวร์	20.74	0.50
4	Gyrinocheilus aymonieri	ปลาน้ำผึ้ง	11.85	4.34
5	Carassius auratus auratus	ปลาทอง	10.52	1.76
6	Lebistes reticulatus	ปลาหางนกยูง	9.29	0.29
7	Astronotus ocellatus	ปลาออสการ์	8.38	0.96
8	Poecilia reticulata	ปลาหางนกยูง	8.08	2.73
9	Balantiocheilos melanopterus	ปลาหางไหม้	7.45	4.08
10	Cichlasoma sp.	ปลาหมอสี	6.47	0.68
11	Aulonocara sp.	ปลาหมอสี	6.25	0.77
12	Pangasius hypophthalmus	ปลาสวาย	5.81	2.87
13	Epalzeorhynchus frenatum	ปลากาแดง	5.74	4.20
14	Hypostomus plecostomus	ปลาเทศบาล	5.54	2.53
15	Puntius tetrazona	ปลาเสือสุมาตรา	0.79	0.00
16	Epalzeorhynchus frenatus	ปลากาแดง	0.75	0.64
17	Brachydanio rerio	ปลาม้าลาย	0.72	0.06
18	Poecilia latipinna	ปลาสอด	0.69	0.10
19	Capoeta tetrazona	ปลาเสือเยอรมัน	0.65	0.00
20	Channa micropeltes	ปลาชะโด	0.58	0.09

ที่มา : กรมประมง

3.3 ปัจจัยทางด้านการผลิต

ในการเพาะเลี้ยงปลาสวยงามประกอบด้วยปัจจัยการผลิตต่างๆ ดังนี้

3.3.1 ท่าเลที่ตั้งควรอยู่ในท่าเลที่ใกล้บริเวณที่มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ หรือเขตชลประทาน และแหล่งน้ำควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ไม่มีการปนเปื้อนของโลหะหนักและสารพิษ มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับใช้ในกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลาสวยงามได้ตลอดปี มีแหล่งระบายน้ำทิ้ง มีการคมนาคมสะดวกและมีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

3.3.2 แหล่งน้ำที่นำน้ำมาเลี้ยงปลาสวยงามควรมีปริมาณที่เพียงพอและมีคุณสมบัติที่เหมาะสม คุณสมบัติของน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ปริมาณก๊าซและสารเคมี ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ค่าความกระด้าง (hardness) ค่าเป็นด่าง (alkalinity) ค่าความขุ่นของน้ำ (turbidity) อุณหภูมิของน้ำ ความโปร่งใส รวมถึงการไหลเวียนของน้ำ

3.3.3 บ่อที่ใช้ในเพาะเลี้ยงปลาสวยงามมีหลายประเภท ได้แก่ บ่อดิน บ่อซีเมนต์ ตู้กระจก หรือภาชนะอื่นๆ ที่ไม่เป็นอันตรายต่อปลา บ่อที่ใช้ในเพาะเลี้ยงควรมีการแบ่งพื้นที่การใช้งานอย่างชัดเจน โดยแบ่งเป็นบ่อพักน้ำใช้สำหรับเก็บกักน้ำเพื่อปรับสภาพน้ำให้มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีปริมาณพอเพียง บ่อเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ใช้สำหรับเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ให้เจริญเติบโตถึงวัยเจริญพันธุ์และมีความสมบูรณ์ทางเพศเต็มที่ บ่อเพาะฟักใช้ในการผสมพันธุ์ บ่ออนุบาลลูกปลาใช้ในการอนุบาลลูกปลา บ่อเลี้ยงใช้สำหรับเลี้ยงปลาที่ผ่านการอนุบาลแล้ว บ่อปรับสภาพปลาใช้สำหรับปรับสภาพปลาที่ได้จากการเลี้ยงในบ่อดินเพื่อให้คุ้นเคยกับการอยู่ในที่กักขังก่อนจัดจำหน่าย บ่อกักกันโรคใช้สำหรับกักกันโรคที่อาจติดมากับปลาใหม่ที่นำเข้ามาในฟาร์ม บ่อบำบัดน้ำใช้บำบัดน้ำเสียจากบ่อเลี้ยงต่างๆ

3.3.4 โรงเรือนเพาะเลี้ยงปลาสวยงามใช้ป้องกันการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในเวลากลางวัน การลดต่ำของอุณหภูมิในฤดูหนาว หรือการเปลี่ยนแปลงของคุณสมบัติของน้ำเนื่องจากได้รับน้ำฝน เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อคุณสมบัติของปลา นอกจากนั้น สภาพแวดล้อมภายในโรงเรือนควรมีการถ่ายเทของอากาศดี ไม่เป็นที่หมักหมม ไม่ชื้นแฉะ และไม่มียุงยักยิบ เนื่องจากสภาพแวดล้อมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อปลาเช่นกัน

3.3.5 พ่อแม่พันธุ์ปลาจะเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่มีคุณภาพดี ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งการคัดเลือกพันธุ์แตกต่างกันไปตามชนิดของปลา

3.3.6 อาหารมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของปลาสวยงาม ประเภทของอาหารที่ให้จึงต้องเหมาะสมกับอุปนิสัยในการกินอาหารของปลาแต่ละชนิด และต้องพิจารณาถึงช่วงอายุ และชนิดของปลาด้วย อาหารที่นิยมใช้เลี้ยงปลาสวยงาม ได้แก่ ลูกน้ำ ไรแดง อาร์ทีเมีย และอาหารสำเร็จรูป แต่ผู้เพาะเลี้ยงบางรายอาจผสมอาหารในการเลี้ยงเอง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อปลา เนื้อกุ้ง ปลาปน ไข่ตุ๋น เป็นต้น

3.3.7 แรงงาน หากเป็นฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางมักใช้แรงงานในครัวเรือน หากเป็นฟาร์มขนาดใหญ่จะมีการจ้างแรงงานจากภายนอก

3.3.8 เทคโนโลยีการผลิตปลาสวยงาม มีทั้งในด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของปลาสวยงามก่อนส่งออก เทคโนโลยีในการปรับปรุงคุณภาพปลาสวยงาม เทคโนโลยีในการปรับสภาพปลาก่อนการส่งออก เทคโนโลยีการวิจัยและการพัฒนาพันธุ์ปลาสวยงาม เทคโนโลยีในการอนุบาลลูกปลา เทคโนโลยีการบรรจุสินค้า และเทคโนโลยีในการจัดการสต็อกปลาสวยงามเพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและประวัติการซื้อขายปลาแต่ละชนิด ดังนั้น ในการผลิตปลาสวยงามให้มีประสิทธิภาพต้องมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยเพื่อเพิ่มจำนวนผลผลิตให้ได้มากขึ้นในระยะเวลาที่น้อยลง

3.4 ราคา

ราคาปลาสวยงามของประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานในการกำหนดราคา โดยส่วนใหญ่ผู้ผลิตเป็นผู้กำหนดราคาเอง โดยจะพิจารณาจากความสวยงาม ความแข็งแรง สี และขนาด ความยาวของลำตัวของปลา นอกจากนั้น อาจมีการกำหนดราคาปลาจากเพศ แหล่งที่มา รวมถึงปริมาณผลผลิตของปลาสวยงามในขณะนั้น

3.5 ลักษณะและขั้นตอนการส่งออก

การส่งออกปลาสวยงาม เริ่มต้นจากบริษัทส่งออกจะรวบรวมปลาจากผู้เพาะเลี้ยง พ่อค้าส่ง หรือพ่อค้าปลีกในประเทศ จากนั้นบริษัทส่งออกทำการขนส่งทางอากาศ ไปยังพ่อค้านำเข้าหรือพ่อค้าปลายทางในประเทศต่างๆ เพื่อขายให้กับพ่อค้าขายปลีก ผู้นำเข้า หรือพ่อค้าขายส่งต่อไป ซึ่งขั้นตอนการส่งออกปลาสวยงามสามารถแสดงได้ดังนี้

- 3.5.1 ผู้ส่งออกได้รับซื้อปลาจากฟาร์มเพาะเลี้ยง ผู้รวบรวม หรือพ่อค้าคนกลาง
- 3.5.2 เมื่อได้ปลาจากผู้เพาะเลี้ยงมานำมาปรับให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมใหม่ โดยก่อนจะปล่อยปลาออกจากถุง ต้องระมัดระวังความแตกต่างของอุณหภูมิและค่าความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำที่ใช้ในการขนส่งกับน้ำใหม่
- 3.5.3 มีการตรวจสอบสุขภาพปลา โดยมีการสุ่มตรวจสอบปลาสวยงามทุกชนิดในฟาร์มโดยสับเปลี่ยนหมุนเวียนทุกเดือน
- 3.5.4 ปลาที่เตรียมจะส่งขาย จะต้องนำมาพักไว้ในถังพักเพื่อแยกประเภท ขนาด และเพศ มีการตรวจสอบโรค และประวัติของปลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ก่อนจำหน่ายปลาด้วย
- 3.5.5 ฝึกให้ปลาอยู่ในสภาพที่หนาแน่นก่อนที่จะส่งออกไปปลา เช่น ลดปริมาณอาหารที่จะให้ ลดอุณหภูมิปลา เป็นต้น เพื่อให้ปลาคู่คุ้นเคยกับสภาพการลำเลียง
- 3.5.6 งดให้อาหารปลาอย่างน้อย 2 วัน แต่ไม่เกิน 5 วัน ขึ้นอยู่กับชนิดของปลา
- 3.5.7 เตรียมภาชนะที่บรรจุประกอบด้วยถุงพลาสติก กล่องโฟมและกล่องกระดาษ
- 3.5.8 บรรจุปลาในถุง แต่ก่อนที่จะบรรจุปลาลงในถุงนั้น อาจมีการใส่สารเคมีบางชนิดลงไป เพื่อควบคุมและกำจัดปรสิต ซึ่งอยู่ตามผิวหนังและเหงือก
- 3.5.9 ติดต่อบริษัทตัวแทนส่งออก เพื่อให้ดำเนินการสำรวจระวางบรรจุทุกกับสายการบินและเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก
- 3.5.10 ผู้ส่งออกนำปลาที่เตรียมไว้มาเปลี่ยนน้ำและเปลี่ยนถุงใหม่และบรรจุออกซิเจนในถุงใหม่ให้ได้ขนาดถุงพอดีที่จะบรรจุในกล่องโฟม เมื่อบรรจุปลาลงในกล่องโฟมเรียบร้อยแล้ว ปิดฝา นำกล่องโฟมบรรจุลงในกล่องกระดาษอีกชั้นหนึ่ง
- 3.5.11 ขนถ่ายกล่องกระดาษที่บรรจุแล้วขึ้นรถ เพื่อส่งไปยังสนามบินและรถที่ใช้ขนส่งควรเป็นรถตู้ที่ปรับอากาศ เพื่อควบคุมอุณหภูมิระหว่างการขนส่งและเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดฝนตกหรืออากาศร้อนมากเกินไป
- 3.5.12 เมื่อสินค้าถึงสนามบินเรียบร้อยแล้ว ผู้ส่งออกติดต่อบริษัทตัวแทนผู้ส่งออก เพื่อให้จัดการติดต่อกับทางคลังสินค้าและสายการบินให้ทำการซิงค์สินค้าและดำเนินการเกี่ยวกับการส่งสินค้าออกนอกราชอาณาจักรกับกรมศุลกากร หลังจากดำเนินการพิธีการส่งออกเรียบร้อยแล้ว บริษัทตัวแทนผู้ส่งออกจะติดต่อกับทางสายการบินเพื่อให้ดำเนินการบรรจุของไปยังประเทศผู้ซื้อปลายทาง

3.6 ตลาด

ตลาดปลาสดของไทย ประกอบด้วย ตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.6.1 ตลาดในประเทศ

ปัจจุบัน ประเทศไทยนิยมเลี้ยงปลาสดด้วยกันมากขึ้น ส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงปลาสดเป็นงานอดิเรก เนื่องจากให้ความเพลิดเพลิน เลี้ยงง่าย ไม่ยุ่งยาก และสามารถเลี้ยงในพื้นที่จำกัดได้ ผู้เลี้ยงปลาสดในประเทศไทยมีประมาณ 350,000 คน มีร้านค้าปลาสดทั่วประเทศมีอยู่ประมาณ 500 ร้าน ส่วนใหญ่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในต่างจังหวัด ร้านค้าปลาสดจะมีจังหวัดละ 1 ร้าน โดยอยู่ในอำเภอเมืองของแต่ละจังหวัด ยกเว้นจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีประชากรมาก อาจมี 1-3 ร้าน เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต นครราชสีมา และขอนแก่น เป็นต้น โดยร้านค้าปลาสดเหล่านี้มักจะไม่ได้เพาะเลี้ยงปลาสดเอง แต่จะรับซื้อปลาสดจากร้านขายส่ง ผู้ผลิต หรือเกษตรกร แล้วนำมาขายต่ออีกทีหนึ่ง

ตลาดขายส่งปลาสดแห่งใหญ่ที่สุดคือตลาดนัดคันเดย์ จตุจักร กรุงเทพมหานคร ในตลาดนัดคันเดย์นี้มีทั้งผู้ค้าปลีกและค้าส่ง โดยมากมักเป็นการค้าส่ง ปลาสดที่ผู้เพาะเลี้ยงนิยมนำมาจำหน่ายในตลาดนัดคันเดย์แห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นปลาที่มีอายุ 2-3 เดือน หรือขนาด 2 นิ้วขึ้นไป สำหรับราคาซื้อ-ขายปลาสดแต่ละชนิดมีราคาค่อนข้างใกล้เคียงกัน นอกจากตลาดนัดคันเดย์แห่งนี้แล้ว ในปัจจุบันยังมีตลาดปลาสดเกิดขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น ตลาดจตุจักร 2 มีนบุรี ตลาดสนามหลวง 2 และที่บริเวณสวนจตุจักรก็มีการแยกตัวของตลาดปลาสดเกิดขึ้นอีกหลายตลาด เช่น ตลาดศรีสมรรัตน์ และตลาดเซเว่นเดย์

ตลาดขายส่งปลาสดในต่างจังหวัดที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดปลาสดที่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เนื่องจากปัจจุบันราชบุรีมีการขยายตัวของฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาสดเกิดขึ้นจำนวนมาก ทำให้มีตลาดปลาสดเกิดขึ้นในตัวอำเภออีกหลายตลาด

3.6.2 ตลาดต่างประเทศ

ตลาดค้าปลาสดในต่างประเทศของไทย มี 2 ตลาด ด้วยกัน คือ ตลาดนำเข้า และตลาดส่งออกปลาสด

3.6.2.1 ตลาดส่งออก

ตลาดส่งออกปลาสดที่ยสำคัญของโลก ส่วนใหญ่อยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสิงคโปร์เป็นตลาดส่งออกปลาสดที่ยสำคัญที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทั้งนี้ยังมี มาเลเซีย และไทย เป็นตลาดส่งออกปลาสดที่ยสำคัญของโลกเช่นกัน

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการส่งออกปลาสดที่ยไปยังตลาดโลกเพิ่มมากขึ้น มีคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญ คือ สิงคโปร์ และมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซีย และเวียดนาม ทั้ง 2 ประเทศนี้ต่างเป็นคู่แข่งที่สามารถเข้ามาชิงส่วนแบ่งทางการตลาดของไทยไปได้พอสมควร

สิงคโปร์ เป็นประเทศผู้ส่งออกปลาสดที่ยที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุดในโลก โดยมีตลาดส่งออกปลาสดที่ยที่สำคัญ คือ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

สิงคโปร์มีการส่งออกปลาสดที่ยไปยังตลาดโลก 66,114.54 พันดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2550 โดยส่งออกไปยังประเทศอังกฤษ (เป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป) มากที่สุด ซึ่งมีมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 11,352.12 พันดอลลาร์สหรัฐ รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน (เป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป) และญี่ปุ่น ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกปลาสดที่ย เท่ากับ 9,382.01 5,957.37 และ 4,223.95 พันดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3

มูลค่าการส่งออกปลาสดที่ยของสิงคโปร์ไปยังแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550

มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ปี					
	2545	2546	2547	2548	2549	2550
อังกฤษ	6,296.35	6,634.76	8,322.63	8,999.87	10,764.30	11,352.12
สหรัฐอเมริกา	6,718.83	6,686.20	7,669.28	7,813.03	9,451.66	9,382.01
เยอรมัน	4,258.19	4,221.64	5,039.00	5,158.74	5,828.71	5,957.37
ญี่ปุ่น	4,180.03	4,108.57	4,079.69	3,885.61	3,903.17	4,223.95
ฝรั่งเศส	3,143.89	2,915.73	3,492.54	3,319.50	3,318.28	3,152.37
อื่นๆ	16,893.47	17,525.48	21,821.48	24,932.36	28,166.92	32,046.73
รวม	41,490.77	42,092.37	50,424.61	54,109.10	61,433.03	66,114.54

ที่มา : <http://comtrade.un.org/db/mr/daCommoditiesResults.aspx?px=H2&cc=030110>

ตารางที่ 3.4

มูลค่าการนำเข้าปลาสดของสิงคโปร์จากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550

มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ปี				
	2546	2547	2548	2549	2550
อินโดนีเซีย	6,063.87	6,067.11	7,740.26	7,880.93	8,181.67
มาเลเซีย	5,818.65	5,804.77	5,595.94	5,838.05	5,866.63
ไทย	1,978.70	1,784.45	1,675.44	1,698.23	2,101.71
ฮ่องกง	953.65	905.44	726.13	940.37	973.04
จีน	837.28	827.29	944.66	785.69	788.78
อื่นๆ	3,749.07	4,633.38	4,110.40	5,172.20	5,579.55
รวม	19,401.22	20,022.44	20,792.83	22,315.46	23,491.38

ที่มา : <http://comtrade.un.org/db/mr/daCommoditiesResults.aspx?px=H2&cc=030110>

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของสิงคโปร์ ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นเกาะ จึงทำให้ขาดศักยภาพในการเลี้ยงปลาสดภายใน เช่น ขาดพื้นที่ และแหล่งน้ำจืดในการเลี้ยง เป็นต้น ดังนั้น การค้าปลาสดของสิงคโปร์จึงมีลักษณะเป็นการนำเข้าปลาสดจากประเทศอื่นๆ แล้วนำมาส่งออกเพื่อจำหน่ายต่อไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก (Re-Export) โดยมีราคาต่ำกว่าคู่แข่งส่วนใหญ่สิงคโปร์จะรับซื้อปลาสดจากประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย โดยมีมูลค่าการนำเข้าปลาสดจากอินโดนีเซีย เท่ากับ 8,181.67 พันดอลลาร์สหรัฐ และมีมูลค่าการนำเข้าปลาสดจากมาเลเซีย เท่ากับ 5,866.63 พันดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2550 (ตารางที่ 3.4)

สิงคโปร์เป็นประเทศสมาชิกอาเซียนที่เปิดให้มีการค้าอย่างเสรี สำหรับสินค้าปลาสดภายในนั้นสิงคโปร์ไม่มีการเรียกเก็บภาษีนำเข้า ทำให้การนำเข้าสินค้าประเภทปลาสดมีต้นทุนต่ำ

มาเลเซีย เป็นประเทศที่มีการส่งออกปลาสดมากเป็นอันดับต้นๆ ของโลก และเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตปลาสดสูงเนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางด้านพื้นที่ น้ำ และแรงงาน มาเลเซียมีฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาสด

550 แห่ง และสามารถเพาะเลี้ยงปลาสวยงามได้กว่า 250 สายพันธุ์ ปลาสวยงามที่มีชื่อเสียงของมาเลเซีย คือ ปลาอโรวาน่า ปลาทอง และปลาหางนกยูง เป็นต้น

ตารางที่ 3.5

มูลค่าการส่งออกปลาสวยงามของมาเลเซียไปยังแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550

มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ปี					
	2545	2546	2547	2548	2549	2550
สิงคโปร์	4,342.37	4,605.61	4,961.61	4,696.48	5,035.05	5,126.40
สหรัฐอเมริกา	1,027.45	1,039.88	1,000.15	1,203.69	1,370.41	2,092.16
ญี่ปุ่น	1,927.83	2,036.29	2,072.62	1,944.87	1,366.01	1,515.07
อังกฤษ	1,022.18	887.12	1,072.98	1,389.71	1,364.28	1,471.21
ฝรั่งเศส	938.87	951.10	980.92	1,068.07	1,014.76	1,447.03
อื่นๆ	8,475.87	9,814.00	11,477.19	12,158.69	12,233.60	16,107.84
รวม	17,734.57	19,333.98	21,565.47	22,461.51	22,384.10	27,759.72

ที่มา : <http://comtrade.un.org/db/mr/daCommoditiesResults.aspx?px=H2&cc=030110>

การส่งออกปลาสวยงามของมาเลเซียนั้นจะส่งออกไปยังประเทศสิงคโปร์เป็นหลัก โดยมีมูลค่าการส่งออกปลาสวยงามไปยังสิงคโปร์ เท่ากับ 5,126.40 พันดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2550 (ตารางที่ 3.5) และนอกจากตลาดสิงคโปร์แล้ว มาเลเซียยังมีตลาดส่งออกปลาสวยงามที่สำคัญอีก คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป

อย่างไรก็ตาม คู่แข่งการค้าของการส่งออกปลาสวยงามของประเทศไทยยังมี อินโดนีเซีย และเวียดนาม ซึ่งทั้ง 2 ประเทศนี้ต่างก็เป็นคู่แข่งที่ไทยควรให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน

อินโดนีเซีย เป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพทางด้านปัจจัยการผลิตเช่นเดียวกับไทย เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับเพาะเลี้ยงปลาสวยงาม อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียยังมีข้อเสียเปรียบในบางด้าน เช่น มีระบบการจัดการไม่ดีเท่าที่ควร และรัฐบาลให้การสนับสนุนไม่เต็มที่เนื่องจากมักจะมีปัญหาเรื่องการเมือง สำหรับปลาสวยงามของอินโดนีเซียที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ ปลาอโรวาน่า

เวียดนาม มีปัจจัยหนุนทางด้านปัจจัยการผลิตเช่นเดียวกับไทย ทำให้เวียดนามสามารถเป็นแหล่งผลิตปลาสวยงามหลากหลายสายพันธุ์ มีความสวยงาม มีคุณภาพดี และราคาไม่แพงได้ ประกอบกับรัฐบาลของเวียดนามมีการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในสินค้าปลาสวยงามด้วย เช่น มีแผนจะยกเลิกภาษีนำเข้าพันธุ์ปลาสวยงาม และให้ความช่วยเหลือทางการเงิน โดยการลดอัตราดอกเบี้ยกับธุรกิจเพาะเลี้ยงปลาสวยงาม

3.6.2.2 ตลาดนำเข้า

ตลาดนำเข้าปลาสวยงามที่สำคัญในตลาดโลก ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าปลาสวยงามเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ

สหภาพยุโรป เป็นตลาดนำเข้าปลาสวยงามที่ใหญ่ที่สุดในโลก ประกอบด้วยประเทศในทวีปยุโรป 27 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ อิตาลี ไอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เอสโตเนีย ฮังการี ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลตา โปแลนด์ สโลวาเกีย สโลวีเนีย บัลแกเรีย และโรมาเนีย โดยมีประเทศสมาชิกผู้นำเข้าปลาสวยงามที่สำคัญ 5 อันดับแรก คือ อังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี และเบลเยียม การนำเข้าปลาสวยงามของสหภาพยุโรปนั้นส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเพื่อนำมาจำหน่ายภายในประเทศและมักนำเข้าปลาสวยงามจากประเทศในแถบทวีปเอเชีย เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย เป็นต้น ทั้งนี้ สหภาพยุโรปมีการนำเข้าปลาสวยงามจากสิงคโปร์มากเป็นอันดับหนึ่ง โดยในปี พ.ศ. 2550 มีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากสิงคโปร์ เท่ากับ 42,139.94 พันดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาคือ อิสราเอล และญี่ปุ่น ซึ่งสหภาพยุโรปมีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากทั้ง 2 ประเทศนี้ เท่ากับ 15,199.99 และ 14,874.68 พันดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.6)

ในตลาดสหภาพยุโรปนี้ คู่แข่งขันส่งออกปลาสวยงามของไทยส่วนใหญ่เป็นคู่แข่งชั้นในทวีปเอเชีย มีสิงคโปร์เป็นคู่แข่งสำคัญอันดับหนึ่ง เนื่องจากมีสัดส่วนในตลาดสหภาพยุโรปมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33.03 ในขณะที่ไทยมีสัดส่วนในตลาดสหภาพยุโรปเพียงร้อยละ 5.29 ซึ่งนับว่าต่างกันมาก นอกจากนี้ ไทยยังมีคู่แข่งทางการค้าในทวีปเอเชีย คือ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งมีสัดส่วนในตลาดสหภาพยุโรปใกล้เคียงกับประเทศไทย แหล่งส่งออกปลาสวยงามที่เป็นคู่แข่งชั้นของไทยอีกแหล่งหนึ่ง คือ อิสราเอลซึ่งเป็นประเทศในแถบตะวันออกกลาง แต่การแข่งขันจากประเทศดังกล่าวไม่รุนแรงเท่ากับกลุ่มในทวีปเอเชีย

ตารางที่ 3.6

มูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามของสหภาพยุโรปจากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550

มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ปี					
	2545	2546	2547	2548	2549	2550
สิงคโปร์	27,923.61	28,868.30	32,965.00	34,029.23	37,261.76	42,139.94
อิสราเอล	5,961.08	8,729.86	11,495.94	11,226.85	12,711.82	15,199.99
ญี่ปุ่น	9,839.63	13,352.66	13,370.70	13,262.69	13,880.00	14,874.68
อินโดนีเซีย	5,567.43	6,165.14	7,085.00	7,722.34	8,033.70	9,919.90
ไทย	4,330.79	5,244.08	7,334.79	7,496.08	7,148.27	6,749.83
มาเลเซีย	5,095.86	5,018.94	5,570.59	5,851.60	6,211.15	6,496.02
อื่นๆ	26,186.51	28,572.03	31,094.94	30,829.60	31,585.53	32,201.45
รวม	84,904.91	95,951.00	108,916.95	110,418.40	116,832.23	127,581.82

ที่มา : <http://comtrade.un.org/db/mr/daCommoditiesResults.aspx?px=H2&cc=030110>

สำหรับการเลี้ยงปลาสวยงามในตลาดสหภาพยุโรปนี้ ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นงานอดิเรก หรือใช้ประดับตกแต่งบ้านและสวน ดังนั้นปลาสวยงามที่นิยมนำเข้าในตลาดสหภาพยุโรปนี้ จึงเป็นปลาน้ำจืดที่มีขนาดเล็ก เลี้ยงง่าย และมีราคาต่ำ เช่น ปลากัด ปลาเทวดา ปลาหมอสีต่างๆ ปลาทอง เป็นต้น และในช่วงการส่งปลาจะเป็นในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม เพราะเป็นช่วงที่คนมักจะอยู่กับบ้านจึงนิยมเลี้ยงปลาไว้ดูเล่น

ในตลาดสหภาพยุโรปนี้ ปลาสวยงามที่จะนำเข้ามาในประเทศต้องมีคุณภาพ ปลอดโรค ซึ่งสหภาพยุโรปมีการเข้มงวดในเรื่องนี้มาก ปัจจุบัน สหภาพยุโรปมีการกำหนดเงื่อนไขสุขภาพสัตว์และข้อกำหนดของเอกสารรับรองสำหรับปลาสวยงามนำเข้าจากประเทศที่สาม ซึ่งเป็นกฎระเบียบใหม่ที่เพิ่มเติมจากกฎระเบียบเดิม คือ กฎระเบียบ Commission Decision 2003/858/EC of 21 November 2003 เนื่องจากกฎระเบียบ Commission Decision 2003/858/EC ยังไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในส่วนของปลาสวยงามไว้ โดยกำหนดไว้เพียงเงื่อนไขสุขภาพสัตว์และข้อกำหนดของเอกสารรับรองสำหรับการนำเข้าปลามีชีวิต ไข่ และเซลล์สืบพันธุ์เพื่อการเพาะเลี้ยงและการนำเข้าปลามีชีวิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการ

บริเวณเท่านั้น ดังนั้น กฎระเบียบใหม่นี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดเงื่อนไขสุขอนามัยสัตว์และข้อกำหนดของเอกสารรับรองของปลาสวยงามเพื่อนำเข้าจากประเทศที่สาม รวมถึงการกำหนดแบบฟอร์มใบรับรองสุขอนามัย ทั้งนี้ ครอบคลุมปลาสวยงามที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ปลาที่จับได้จากแหล่งธรรมชาติและนำเข้าในประเภทของปลาสวยงาม
2. ปลาสวยงามนำเข้าจากผู้นำเข้ารายใหญ่ (transshippers) และผู้ค้าส่ง (wholesalers)
3. ปลาสวยงามนำเข้าสำหรับร้านจำหน่ายสัตว์เลี้ยง ศูนย์แต่งงาน สวนและบึง งานแสดงสัตว์น้ำเลี้ยงในตู้กระจก หรือธุรกิจอื่นใดที่จะไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนโดยตรงกับระบบแหล่งน้ำภายในประชาคม (Community water)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยนั้น ไทยได้รับการอนุญาตให้ส่งออกปลาสวยงามจากเขตนํ้าเย็น (cold-water ornamental fish) และปลาสวยงามจากเขตร้อนชื้น (tropical ornamental fish) โดยไทยสามารถส่งออกได้แต่เฉพาะปลาในกลุ่มวงศ์ปลาตะเพียน (Cyprinidae) นอกจากนั้น กฎระเบียบดังกล่าวได้กำหนดว่า ปลาสวยงามที่นำเข้าภายใต้กฎระเบียบนี้ จะไม่สามารถปล่อยลงในฟาร์มเลี้ยงปลา (fish farms) หรือสู่แหล่งน้ำอื่นใดที่ปลาดังกล่าวจะสามารถหลุดรอดและก่อให้เกิดการปนเปื้อนโดยตรงกับระบบแหล่งน้ำภายในประชาคม รวมถึงน้ำที่ปลาถูกใช้ส่งมานั้น (transport water) ต้องถูกจัดการและควบคุมไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ (natural waters) ของประชาคมด้วยเช่นกัน

สหรัฐอเมริกา เป็นตลาดนำเข้าปลาสวยงามที่ใหญ่เป็นอันดับที่สองของโลกรองจากสหภาพยุโรป อีกทั้งยังเป็นคู่ค้าที่สำคัญของไทย ส่วนมากนำเข้าปลาสวยงามเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ ซึ่งปลาสวยงามที่มีจำหน่ายภายในตลาดสหรัฐอเมริกานั้นประมาณร้อยละ 65 ได้มาจากการเลี้ยงภายในประเทศ และส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 35 จะนำเข้ามาจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่แล้ว สหรัฐอเมริกานำเข้าปลาสวยงามจากประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น สิงคโปร์ ไทย และอินโดนีเซีย เป็นต้น โดยในปี พ.ศ. 2550 สหรัฐอเมริกามีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากสิงคโปร์ เท่ากับ 12,283.23 พันดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากไทย 11,936.92 พันดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งยังมีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากอินโดนีเซีย 7,986.46 พันดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7

มูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามของสหรัฐอเมริกาจากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550

มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ปี					
	2545	2546	2547	2548	2549	2550
สิงคโปร์	11,324.51	10,831.57	12,096.92	12,182.78	13,133.00	12,283.23
ไทย	13,242.90	12,519.56	13,137.29	13,216.35	13,144.67	11,936.92
อินโดนีเซีย	9,514.15	9,635.89	10,019.79	9,890.31	9,114.30	7,986.46
ฟิลิปปินส์	6,083.35	6,283.28	6,257.36	7,460.55	7,129.49	6,293.34
ญี่ปุ่น	2,317.84	3,058.91	2,846.02	3,784.10	4,526.68	4,067.74
อื่นๆ	18,034.86	21,885.38	23,788.24	25,927.97	27,069.11	22,664.80
รวม	60,517.59	64,214.58	68,145.61	72,462.05	74,117.24	65,232.48

ที่มา : <http://comtrade.un.org/db/mr/daCommoditiesResults.aspx?px=H2&cc=030110>

เห็นได้ว่า ประเทศผู้ส่งออกปลาสวยงามในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่าง สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ล้วนเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในตลาดสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะสิงคโปร์ ซึ่งมีส่วนแบ่งในตลาดสหรัฐอเมริกาใกล้เคียงกับไทย โดยสิงคโปร์มีส่วนแบ่งในตลาดนำเข้าปลาสวยงามของสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 18.83 และไทยมีส่วนแบ่งในตลาดนำเข้าปลาสวยงามของสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 18.23 ซึ่งนับว่าแตกต่างกันน้อยมาก นอกจากนั้น การนำเข้าปลาสวยงามของสหรัฐอเมริกาจากสิงคโปร์ยังมีทิศทางในทำนองเดียวกันกับการนำเข้าปลาสวยงามจากไทย

สหรัฐอเมริกานิยมเลี้ยงปลาสวยงามเป็นสัตว์เลี้ยงมากเป็นอันดับสามรองจากสุนัข และแมว ตามลำดับ โดยทั่วไปนิยมเลี้ยงไว้ดูเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน ปลาสวยงามที่นิยมนำเข้าส่วนใหญ่เป็นปลาที่มีขนาดเล็ก คุณภาพไม่สูงมากนัก ราคาต่ำ ปริมาณมาก เช่น ปลากัด ปลาหางนกยูง ปลาทอง ปลากัด ปลาแพลทตี้ ปลาหมู ปลาออกสการ์ ปลาเทวดา ปลาปอมปาดัวร์ เป็นต้น และในเรื่องมาตรการด้านภาษีนำเข้า สหรัฐอเมริกาไม่มีการเรียกเก็บภาษีนำเข้าปลาสวยงาม

ญี่ปุ่น เป็นตลาดนำเข้าปลาสวยงามเป็นอันดับสามของโลก ปลาสวยงามที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นปลาสวยงามที่มีคุณภาพสูง ราคาสูง เช่น มีหางนกยูงที่สวยงาม เป็นต้น ในการนำเข้า

ปลาของญี่ปุ่นนั้น มักจะนำเข้าปลาที่โตเต็มที่แล้วเนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเพื่อให้มี ขนาดโตพอที่จะสามารถบริโภคได้ นอกจากนั้น ยังนิยมปลาแม่น้ำ ปลาหายาก ที่ต้องจับจากแหล่งธรรมชาติ เช่น ปลาอะโรวาน่า ปลากะเบน ปลาเสือตอ ซึ่งจะเป็นปลาที่มีราคาสูงมาก

แหล่งนำเข้าปลาสวยงามที่สำคัญในญี่ปุ่น คือ สิงคโปร์ บลาซิล และอินโดนีเซีย ซึ่งมีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจาก 3 ประเทศดังกล่าวใกล้เคียงกัน สำหรับในปี พ.ศ. 2550 ญี่ปุ่นนำเข้าปลาสวยงามจากสิงคโปร์มากที่สุด รองลงมา คือ บลาซิล และอินโดนีเซีย ตามลำดับ โดยญี่ปุ่นมีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากสิงคโปร์ เท่ากับ 4,567.75 พันดอลลาร์สหรัฐ มีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากบลาซิล 4,348.38 พันดอลลาร์สหรัฐ และมีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงามจากอินโดนีเซีย 4,007.70 พันดอลลาร์สหรัฐ สำหรับประเทศไทยนั้น ญี่ปุ่นนำเข้าปลาสวยงามจากประเทศไทย โดยมีมูลค่าการนำเข้าปลาสวยงาม เท่ากับ 972.60 พันดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2550 (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8

มูลค่าการนำเข้าปลาสดของญี่ปุ่นจากแต่ละประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550

มูลค่า : พันดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	ปี					
	2545	2546	2547	2548	2549	2550
สิงคโปร์	4,800.97	4,438.00	4,358.22	4,337.06	4,516.99	4,567.75
บราซิล	3,873.53	4,158.35	4,416.50	4,233.66	4,285.23	4,348.38
อินโดนีเซีย	3,529.74	3,338.92	4,038.27	4,031.05	4,142.26	4,007.70
โคลัมเบีย	955.00	971.30	1,244.75	1,336.28	1,682.30	2,071.73
มาเลเซีย	2,377.35	2,223.22	2,241.89	2,715.25	2,007.54	2,071.73
สหรัฐอเมริกา	1,804.47	1,415.27	1,294.64	1,230.71	1,130.40	1,238.63
ฟิลิปปินส์	668.97	338.93	641.64	940.67	994.09	1,182.78
เปรู	1,167.41	1,479.80	1,579.77	1,804.53	1,423.04	1,167.02
จีน	525.82	479.19	675.42	819.06	982.43	1,034.97
ฮ่องกง	1,614.15	1,568.18	1,491.47	1,162.08	1,074.00	973.49
ไทย	759.42	766.91	797.73	2,566.23	793.31	972.60
อื่นๆ	3,598.96	3,676.11	3,665.75	3,625.40	4,165.40	3,352.42
รวม	25,675.77	24,854.18	26,446.04	28,801.98	27,196.99	26,989.20

ที่มา : <http://comtrade.un.org/db/mr/daCommoditiesResults.aspx?px=H2&cc=030110>

คู่แข่งสำคัญในทวีปเอเชียของไทยในตลาดญี่ปุ่นนี้อยู่หลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย จีน และฮ่องกง เป็นต้น โดยมีสิงคโปร์เป็นคู่แข่งสำคัญอันดับหนึ่งของไทย เนื่องจากสิงคโปร์มีสัดส่วนตลาดในญี่ปุ่นมากที่สุด คือ ร้อยละ 16.92 ในขณะที่ไทยมีสัดส่วนในตลาดญี่ปุ่นเพียง ร้อยละ 3.60 นอกจากนี้ ไทยยังมีคู่แข่งที่สำคัญในทวีปอื่น เช่น บราซิล และโคลัมเบีย เป็นต้น

นอกจากตลาดนำเข้าปลาสดของโลกที่มีมูลค่าการนำเข้าปลาสดเป็นอันดับหนึ่งถึงสามในตลาดโลก อย่าง สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ตามลำดับแล้ว ตลาดฮ่องกงก็เป็นอีกตลาดหนึ่งที่น่าสนใจเช่นกัน เนื่องจากเป็นตลาดที่มีมูลค่าการนำเข้าปลาสด

ในตลาดโลกเป็นอันดับต้นๆ อีกทั้งประเทศไทยยังมีการส่งออกปลาสดไปยังตลาดฮ่องกงแห่งนี้เพิ่มขึ้นอย่างมากอีกด้วย

ฮ่องกง เป็นตลาดที่มีการนำเข้าปลาสดจากตลาดโลกเพื่อทำการส่งออกต่ออีกทอดหนึ่ง (Re-Export) เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด มีประชากรหนาแน่น และพื้นที่ในการทำเกษตรมีน้อย ทำให้การค้าปลาสดของฮ่องกงมีลักษณะเช่นเดียวกับตลาดสิงคโปร์

จากลักษณะต่างๆ ของธุรกิจส่งออกปลาสดของประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ไทยมีปัจจัยหลายด้าน ที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยการผลิต ระบบการผลิตที่ได้มาตรฐาน รวมถึงความต้องการปลาสดของตลาดโลกที่เพิ่มขึ้น ตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฮ่องกง และสหภาพยุโรป ซึ่งตลาดนำเข้าที่สำคัญเหล่านี้ ล้วนมีความต้องการนำเข้าปลาสดเพิ่มขึ้นทุกปี และไทยก็มีการส่งออกปลาสดให้กับประเทศคู่ค้าดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม คู่แข่งสำคัญของการส่งออกปลาสดของไทยในตลาดโลก อย่างสิงคโปร์ และมาเลเซีย ล้วนต่างส่งออกปลาสดไปยังตลาดโลกเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับไทย ดังนั้น หากไทยต้องการเป็นผู้นำในตลาดการค้าปลาสด ไทยต้องเร่งพัฒนาศักยภาพในการผลิตและส่งออกปลาสด เพื่อให้ไทยสามารถมีส่วนแบ่งในตลาดโลกเพิ่มขึ้น